

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију Дана 16. октобра 2014. године, Наставно-научно веће Природно-математичког факултета, Универзитета у Новом Саду, именовало је Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом „Системи насеља у Срему” кандидата Бојана Ђерчана.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Др Слободан Ђурчић, професор емеритус, ужа научна област: Друштвена географија, 13.01.2010. године, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду, председник комисије</p> <p>2. Др Бранислав С. Ђурђев, редовни професор, ужа научна област: Друштвена географија, 28.04.1999. године, Департман за географију, туризам и хотелијерство, ПМФ, Универзитет у Новом Саду, ментор</p> <p>3. Др Милка Бубало-Живковић, ванредни професор, ужа научна област: Регионална географија, 21.11.2011., Департман за географију, туризам и хотелијерство, ПМФ, Универзитет у Новом Саду, члан комисије</p> <p>4. Др Драгица Гатарих, доцент, ужа научна област: Друштвена географија, 11.12.2013. године, Географски факултет, Универзитет у Београду, члан комисије</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Бојан (Мирослав) Ђерчан</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 23.06.1984., Сремска Митровица, Република Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив:</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2007. године, Доктор наука, геонауке</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<p>Системи насеља у Срему</p>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација „**Системи насеља у Срему**“ кандидата Бојана Ђерчана написана је на српском језику, ћириличним писмом, фонтом *Times New Roman*, словима величине 12 *pt*. Дисертација има 251 страну, 64 табеле, 32 графикона, 24 карте, 7 слика и 2 шеме. Подељена је у 7 поглавља.

1. **Увод** (7-16 стр.) садржи предмет, задатак, циљ истраживања, хипотезе рада и географски положај, границе и величину истраживаног подручја.

2. **Теоријски оквир рада** (17-61 стр.) садржи основне теоријске поставке и дефиниције урбанизације, мреже и система насеља. Представљени су европски и светски трендови урбанизације као последица глобализацијских токова, приказани кроз еволуцију урбаних система и глобалних градова. Затим је хронолошки приказан развој класичних теорија и модела урбаног развоја са акцентом на савремене концепте и њихово усклађивање са европским регулативама. У следећим поглављима приказани су појам и генеза нодално-функционалног концепта и феноменологија дневних урбаних система. Последње теоријско поглавље пружа хронолошки преглед истраживања система насеља у Србији и Војводини.

3. **Методологија рада** (62-72 стр.) приказује методолошке приступе који су коришћени током израде дисертације. Поглавље садржи опис места и тока истраживања, и методе истраживања са посебним акцентом на ГИС методологију и статистичке методе.

4. **Резултати рада и дискусија** (73-216 стр.) садржи пет потпоглавља у којима су приказани резултати добијени применом различитих методолошких поступака. Сви резултати су пропраћени адекватном дискусијом. У првом и другом делу детаљно су анализирани физичкогеографске и друштвеногеографске карактеристике као детерминанте постанка и развоја мреже насеља у Срему. У трећем делу су анализирани карактеристике мреже насеља, са посебним освртом на процесе и односе у мрежи насеља. У четвртном делу је извршена анализа анкетног истраживања о задовољству животним приликама, а у петом делу су анализирани потенцијали који би могли бити основа будућег развоја.

5. **Закључак** (217-221 стр.) је написан на основу консултовања релевантне домаће и стране литературе и спроведеног истраживања и усклађен је са постављеним циљевима, задацима и полазним претпоставкама.

6. **Литература и извори** (222-237 стр.) садржи 283 домаћих и иностраних библиографских јединица и 3 извора података у виду линкова Веб сајтова.

7. **Прилози** (238-243 стр.) садрже упитник за мерење ставова становништва о квалитету живота у насељима Срема и табеларни приказ резултата истраживања везаних за хијерархију насеља у мрежи – значај секундарних делатности и централитет насеља.

Саставни део дисертације чини и **Биографија** и **Библиотечка документација**, која садржи изводе и основне податке о докторској дисертацији на српском и енглеском језику.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Наслов рада је јасно формулисан, прецизан и у складу са тематиком и садржајем дисертације.

Увод је написан систематично и указује на значај, актуелност, важност и комплексност проучаване проблематике. Представљене су главна хипотеза и осам афирмативних хипотеза (са више потхипотеза), као и предмет, задатак и циљ истраживања. Предмет, циљеви и задаци истраживања су јасно дефинисани, а радне хипотезе су логичне, прецизно дефинисане и имају научно оправдање. Комисија сматра да је у уводу јасно наговештена и оправдана тема истраживања, исти је написан разумљиво и систематски, и пружа целокупан приказ актуелне проблематике истраживања.

Комисија је позитивно оценила уводни део.

Теоријски оквир рада садржи више поглавља у којима су изнесени савремени и корисни налази из домаћих и иностраних литературних извора о трендовима урбанизације и урбано-руралним односима у мрежи и систему насеља.

У првом делу анализирани су урбани трендови у свету и код нас, кроз призму глобализацијских токова, и њене последице на глобална демографска кретања.

Други део даје литературни преглед развоја урбаних система и глобалних градова и појашњава критеријуме за њихово издвајање.

У трећем делу су приказане класичне теорије и модели урбаног развоја, анализом радова који се јављају још почетком 19. века, почевши од модела урбане намене земљишта Фон Тинена, Коловог модела функцијске хијерархије центара националних територија, Веберове теорије локације, Кристалерове теорије централних места и других модела значајних за тему докторске дисертације. У следећем делу су представљене централно-периферне везе на којима се засновају савремени хијерархијски односи у мрежи насеља. Пето поглавље приказује савремене приступе проучавању система насеља. Они су сагледани у светлу европског концепта полицентричног развоја ESDP. Шесто поглавље анализира феноменологију функционално-урбаних подручја кроз студије ESPON-a. Савремене везе и односи у систему насеља представљени су у седмом поглављу. Посебно су истакнуте врсте интеракција између насеља у једном систему. Дефинисани су урбано-рурални токови у складу са европским препорукама, и у земљама у развоју. У следећем поглављу пажња је посвећена односима насеља у систему према функционалним зависностима. Нодално-функционалне регије, као модел функционално урбане организације региона, приказане су у осмом поглављу. Нодално - функционална регија чини један од концепата организације географског простора утемељеног на функционалном утицају развојних центара (нодуса) на њихово окружење, чиме се и дефинишу њихови функционално – гравитацијски ареали, на чему се великим делом темељи и ова докторска дисертација. У деветом поглављу дефинисан је појам дневних урбаних система, који на најбољи начин показује интензитет утицаја града на његово аграрно окружење и одређивање гравитационе зоне његовог функционалног подручја и одређеног вида социо-економског преображаја, а као критеријум узима се појава дневних миграција. У последњем поглављу теоријског дела дисертације хронолошки је представљено истраживање насеља на подручју Србије, као увод у истраживачки део дисертације.

Комисија је позитивно оценила теоријски део дисертације.

Методологија рада је написана у складу са стандардима истраживања. У овом сегменту рада су детаљно приказани и анализирани методолошки приступи који су коришћени за потребе израде дисертације. Детаљно је описано место истраживања и хронолошки је приказан ток истраживања. Затим су детаљно приказане коришћене методе дескриптивне и

инференцијалне статистике, ГИС методологија и примена Чернофових лица за приказивање мултиваријантних података. Комисија сматра да су изабране методе адекватне, одговарају постављеним циљевима и омогућавају добијање актуелних и квалитетних научних резултата.

Комисија је позитивно оценила методолошки део дисертације.

Резултати рада и дискусија су уверљиво, прегледно и стручно приказани табеларно и графички. Подељени су у више целина због разумљивости и јасно демонстрирају претходно текстуално објашњене елементе. Резултати произилазе из примењене методологије уз коришћење савремених статистичких метода.

У првом делу приказани су резултати истраживања утицаја природних и друштвених фактора на настанак и развој мреже насеља у Срему. Локална ограничења, пре свега услед геоморфолошких фактора, условили су одређене специфичности и тополошка прилагођавања насеља. Основно ограничење представљала је нерегулисана хидрографска мрежа, са великим зонама плављења, која је ограничавала простор за градњу. Међу најзначајнијим друштвеним факторима истиче се колонизација, која је у великој мери била планска, како по питању урбанистичких карактеристика насеља, размештаја основних функција и садржаја, тако и броју и структури популације, расположивости земљишта. Изузетно важан фактор је и формирање Војводине у данашњим границама, што је променило просторно-функционалне односе. Послератним спољним миграцијама мењане су демографске структуре становништва Срема, а тиме и општи услови просторно-функционалне организације насеобинског система, карактер свакодневног живота у насељима и њихова физиономија.

У другом делу резултата и дискусије анализирани су и интерпретиране карактеристике мреже насеља. Средња величина насеља према попису 2011. године била је 2.865 становника, што је испод војвођанског, али изнад просека за Србију. Међутим, постоје велике просторне разлике у величини насеља. Највећа су она у источном делу Срема (Стара Пазова, 7.310 становника), а најмања су у фрушкогорском делу (Ириг, 906 становника). Вредност коефицијента дисперзије (0,15) за мрежу насеља Срема указује на неравномерну структуру становништва према типу насеља. Коефицијент окупљања је највећи у источном делу Срема (Стара Пазова, 5,6; Инђија, 4,5) што указује на изражену концентрацију и поларизацију у овом делу регије.

У трећем делу су анализирани стање, односи и процеси у мрежи насеља Срема. Савремени токови развоја насеља у Срему огледају у следећим процесима: демографским, урбано-физиономским и просторно-функционалним. Најинтензивније демографске, социоекономске и социогеографске промене на територији Србије, па тако и Срема, које су драматично измениле организацију и начин коришћења простора, одвијале су се у последњим декадама 20. века. Основни узрок ових промена су изразита планска индустријализација тадашње Југославије, а затим, такође политички инициране, урбанизација и деаграризација, које су синергијским деловањем суштински измениле социоекономску структуру укупне популације.

У четвртном делу су интерпретирани резултати анкетног истраживања о задовољству животним приликама. Кандидат је прво приказао социо-демографске карактеристике испитаника. У следећем питању анкетирани су навели степен свог задовољства сваким од наведених 18 елемената животног стандарда. На тај начин је сагледан тренутни квалитет житота у насељима Срема. У оквиру седећег питања анкетирани су оценили важност наведених 11 тврдњи, на основу чега су сагледане могућности побољшања квалитета њиховог живота у посматраним насељима. На конкретно питање да ли су задовољни својим животним стандардом (П24) мишљења испитаника су подељена. Половина испитаника није задовољна нивоом свог животног стандарда, док друга половина свој ниво животног стандарда сматра задовољавајућим ($Me=3$). Резултати Ман-Витнијевод теста

показују да не постоји статистички значајна разлика у задовољству животним стандардом код испитаника мушког и женског пола. Старост испитаника утиче на степен исказаног (не)задовољства испитаника. Група испитаника од 35 до 50 година је мање задовољна својим животним стандардом у односу на млађу популацију ($p=0,00156$). Задовољство животним стандардом статистички значајно зависи од занимања испитаника. Запослени нису задовољни својим животним стандардом ($Me=2$), а студенти по овом питањима немају јасно изражен степен задовољства ($Me=3$) ($p=0,00024$). Такође, када је задовољство животним стандардом у питању незапослени нису задовољни, а пензионери нити су задовољни нити су незадовољни ($p=0,02131$). На основу фреквенција одговора испитаника израчуната је χ^2 вредност која показује високу статистичку значајност ($p=0,00013$) што значи да на исказани степен задовољства значајно утиче занимање испитаника. Када је у питању степен образовања, незадовољни својим животним стандардом су испитаници са завршеном основном школом. Испитаници који немају завршену основну школу, који су завршили средњу школу или факултет по питању задовољства својим животним стандардом немају јасно изражен став. Испитаници који су завршили вишу школу су махом мишљења да је њихов животни стандард на задовољавајућем нивоу. Када је у питању висина месечних прихода, нижи ниво примања производи веће незадовољство животним стандардом. Ман-Витнијевим тестом није уочена статистички значајна разлика у односу на број чланова домаћинства. Да би се оценио степен задовољства испитаника постојећим нивоом животног стандарда у насељима Срема полазна основа су њихови одговори на питања о појединим елементима животног стандарда (питања 7-24). Применом Ман-Витнијевог теста доказано је да постоји статистички значајна разлика у одговорима испитаника. Када је реч о полу, статистички значајне разлике се уочавају у питањима 8, 14, 17, 18, 19 и 20. Жене су исказале нешто мањи степен задовољства код тих елемената животног стандарда у односу на мушкарце. Када узмемо у обзир старост испитаника, статистички значајне разлике се уочавају у питањима 16, 17, 19 и 23. Млађа популација (18-35 год.) је и мање задовољна радом јавних служби ($p=0,00823$), а испитаници старости 35-50 година мање су задовољни квалитетом производа и услуга ($p=0,05449$). Млађа популација је и мање задовољна доступношћу културних институција ($p=0,01847$) и спортско – рекреативних објеката ($p=0,00262$). Статистички значајне разлике, када је у питању занимање испитаника, уочавају се код питања 12, 13, 15, 16, 17, 18 и 23. образовање битно утиче на одговоре на питања 7, 9, 22 и 23. Генерално се може закључити да се разлике у задовољству појединим елементима животног стандарда код испитаника различитог степена образовања углавном појављују код питања везаних за саобраћајну повезаност њихових насеља и квалитет путева, као и код питања цена и квалитета производа и услуга. Анализом разлика у степену задовољства испитаника елементима животног стандарда у зависности од нивоа њихових примања, долази се до закључка да разлике у ставовима постоје али је мали број њих статистички значајан. Резултати изведеног теста степена задовољства испитаника елементима животног стандарда у зависности од броја чланова домаћинства показују да величина домаћинства у одређеној мери утиче на став о животном стандарду. Резултати изведеног Ман-Витнијевог теста показују да се ставови мушкараца и жена код појединих мера које су предложене статистички значајно разликују. Статистички значајна разлика видљива је у питањима 26, 28 и 32. Млађа популација испитаника је углавном мишљења да су све предложене мере за побољшање квалитета живота за њих углавном важне. Старија популација испитаника има скоро у потпуности испи став по свим предложеним мерама као и испитаници старости 18-35 година, с изузетком мере пореских олакшица (П32), која је за старију популацију веома важна, док је за млађу популацију углавном важна. Највише спремности за побољшање квалитета живота показују испитаници старости 35-50 година. Занимање испитаника има значајан утицај на њихов став о важности предложених мера за побољшање квалитета живота, а статистички значајне разлике видљиве су у питањима 26, 28 и 32. Генерално

гледано, незапослени већи број мера оцењују као веома важне за њих, јер у реализацији тих мера виде шансу за промену свог статуса незапосленог лица. Степен образовања испитаника код неких предложених мера за побољшање квалитета живота значајно утиче на разлике у ставу о важности. Разлике се огледају у ставовима о привлачењу страних инвеститора (П27), побољшању међуопштинске и регионалне сарадње (П29), развоју прекограничне сарадње (П30) и кредитирању привреде (П31). Ниво примања испитаника нема значајан утицај на ставове о мерама за побољшање квалитета живота, резултат је изведеног Ман –Витнијевог теста, а ни број чланова домаћинства не показује велики утицај на ставове о мерама за побољшање квалитета живота.

Комисија сматра да су резултати оригинални и реално приказани, јасни за интерпретацију и свеобухватни. Примењене методе статистичке обраде података су сврсисходне, прецизне и адекватне. Дискусија исцрпна, прецизна и свеобухватна, уз критички осврт у односу на актуелну литературу, те значајно доприноси вредности ове дисертације.

Комисија је позитивно оценила резултате и дискусију резултата у дисертацији.

Закључак представља последњу целину дисертације, где је кандидат изнео основне резултате рада и успешно одговорио на постављени задатак, те је потврдио главну хипотезу рада, а у исто време потврдио, делимично потврдио или оповргнуо потхипотезе и тиме реализовао постављене циљеве задате у раду. Закључци су прецизни и јасно формулисани и утемељени су на резултатима истраживања. Комисија сматра да закључци представљају логичан одговор на постављене хипотезе, утемељени су на резултатима и примењеном адекватном методологијом.

Комисија је позитивно оценила закључак дисертације.

Литература и извори података садржи литературне наводе који су критички одабрани, релевентни и врло актуелни. Литература је дата прегледно и савремено. Кандидат је користио литературу која је повезана са предметом истраживања и која са различитих аспеката проучава описану проблематику у дисертацији. Комисија сматра да је литература актуелна, прецизно цитирана и адекватна потребама ове дисертације.

Комисија је позитивно оценила наводе литературе и изворе података у дисертацији.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Кандидат Бојан Ђерчан је до сада објавио 80 научних радова и саопштења и то један рад категорије М14, један рад категорије М21, четири рада категорије М23, три рада категорије М24, деветнаест радова категорије М51, 1 рад категорије М52, тринаест радова категорије М53, два рада категорије М33, двадесетједно саопштење категорије М34, седам саопштења категорије М64, осам лексикографских јединица категорије М46.

Радови који су објављени на основу резултата истраживања у оквиру рада на дисертацији су:

1. Lukić, T., Bubalo-Živković, M., **Đerčan, B.**, Jovanović, G. (2014). Population Growth in the Border Villages of Srem, Serbia, *Acta Geographica Slovenica*, 54-1, DOI: 10.3986/AGS54103

M23

2. Bubalo-Živković, M., Kovačević, T., **Đerčan, B.** (2010). Demografske karakteristike vojvođanskih naselja u gravitacionoj zoni Beograda, *Zbornik Matice srpske za društvene nauke*, br. 131, str. 269-277 ISSN 0352-5732 UDC: 314(497.11) **M24**

3. Bojan Đerčan, Tamara Lukić, Milka Bubalo Živković (2012). Regionalno – demografski

problemi i kvalitet života u pograničnom području Srema: studija slučaja opština Šid. *Teme*, XXXVI (4), 1681-1699. **M24**

4. Bubalo-Živković, M., Đerčan, B., Dragin, A. (2009). Gravitaciono područje Novog Sada, *Zbornik radova Geografskog fakulteta u Beogradu*, Vol. LVII, pp. 103-121 **M51**

5. **Đerčan, B.**, Bubalo-Živković, M., Lukić, T. (2010). Demografske promene u pograničnim naseljima Srema na primeru Vašice, *Zbornik radova Geografskog fakulteta u Beogradu*, Vol. LVIII, pp. 63-80. **M51**

6. **Đerčan, B.**, Lukić, T., Bubalo-Živković, M. (2011). Regionalni značaj, problemi i potencijali pograničnog područja Srema, *Zbornik radova Geografskog fakulteta u Beogradu*, br. 59, str. 131-156. **M51**

7. Lukić, T., Stojavljević, R., Đurđev, B., Nađ, I., **Đerčan, B.** (2012). Depopulation in the Western Balkan Countries, *European Journal of Geography*, Volume 3, Issue 2: 6-23. **M51**

8. Bubalo-Živković, M., **Đerčan, B.**, Lukić, T., Jovanović, G. (2014). Moving to the Welfare Countries: Emigrants From Serbia 1961-2002., *European Researcher*, Vol. 71, No 3-2, 581-594. **M51**

9. Lukić, T., Jovanović, G., Bubalo Živković, M., Lalić, M., **Đerčan, B.** (2014). Montenegrins in Vojvodina Province, Serbia, *Human Geographies – Journal of Studies and Research in Human Geography*, 8(1), 43–54. **M51**

10. **Đerčan, B.**, Bubalo-Živković, M., Lukić, T. (2010). Poljoprivreda kao faktor ekonomskog razvoja pograničnog regiona Srema na primeru sela Vašica, *Zbornik radova Departmana za geografiju, turizam i hotelijerstvo*, No. 39, pp. 19-35. **M53**

11. **Đerčan, B.** (2012). Los problemas domográficos en la zona fronteriza de Srem, XI. Seminario internacional: “Iniciativas emprendedoras y desarrollo regional: Comparaciones europeas”, Instituto Interuniversitario de Desarrollo Local (UIJ y UVEG); 2H2S Consorcio de Investigación Europea en Ciencias Humanas y Sociales, Valencia, July 15-21. 2012, pp. 70-73. **M33**

12. Bubalo-Živković, M., Lukić, T., **Đerčan, B.**, Ristanović, B. (2013). Settlements on Fruška gora in the urban area of Novi Sad, Proceedings: International Scientific Symposium: “Hilly Mountain Areas - Problems And Perspectives”, Tome 1, Macedonian Geographical Society, Ohrid, 12-15.09.2013, pp. 303-312. **M33**

13. Lukić, T., **Đerčan, B.**, Đurđev, B., Nađ, I., Bubalo-Živković, M. (2011). Daily Migrations in Cross-border Regions of Vojvodina Province, EUGEO Congress, Royal Geographical Society London, 30-31 august 2011, 81-82. **M34**

На основу правилника докторских студија Универзитета у Новом Саду, комисија констатује да кандидат испуњава услове за одбрану докторске дисертације.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Реализујући постављене циљеве и задатке истраживања уз примену утврђене научне методологије и кориштење домаће и иностране литературе дошло се до закључака којима се потврђује основна, полазна хипотеза дисертације да је *Систем насеља Срема подсистем мреже насеља Војводине, који има сложену и динамичну просторно-функцијску структуру, а чија је организација израз интеракције бројних унутрашњих и спољашњих фактора произашлих из природно-географских, урбано-историјских, насељских, демографских и социоекономских специфичности територије, те ближег и даљег окружења (X0)* и потврдили, делимично потврдили и оповргли помоћне хипотезе и потхипотезе ове дисертације. На основу добијених резултата утврђено је да:

1. Физичкогеографске детерминанте нису имале одлучујући утицај на савремени развој система насеља у Срему.
2. Друштвеногеографски фактори су били одлучујући у формирању савремене мреже насеља.
3. Мрежа насеља има релативно добар распоред у простору, али не и структуру.
4. Окосницу савремене мреже насеља у Срему не чини градска регија Сремске Митровице као примарног града.
5. Мрежа насеља је хијерархијског типа, тј. што су насеља већа имају важније функције и опслужују већу територију.
6. Виок степен зависности од матичног града и апсолутна хијерархијска доминација централних насеља видљиви су на основу дневне покретљивости становништва.
7. Неуједначен развој насеља у Срему узрокован је устаљеним друштвено-политичким односом према руралном као мање вредном и перманентин запостављањем села.
8. Становништво Срема није задовољно својим животним стандардом.
9. Ставови испитаника везани за основне елементе животног стандарда се разликују у односу на њихове социо-демографске карактеристике.
10. Ставови испитаника везани за побољшање квалитета живота се разликују у односу на њихове социо-демографске карактеристике.

Резултати истраживања јасно и експлицитно одговарају циљевима и хипотезама истраживања. Резултати су приказани јасно и концизно и значајно доприносе разумевању односа у систему насеља и урбано-руралне проблематике. Закључци су изведени конструктивно, коректно и потпуно одговарају циљевима истраживања, а и у сагласности су са хипотезама постављеним у овом истраживању. Закључци истраживања су примењиви како у научном тако и у стручном погледу.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

На основу начина приказивања података и дискусије која их прати, може се констатовати да је докторска дисертација урађена по правилима научно-истраживачког рада уз коришћење савремене методологије и актуелне литературе, са добро дефинисаним циљевима и закључцима који дају одговор на постављене циљеве. Добијени резултати су уверљиви, а приказ резултата садржи све битне елементе. Интерпретација резултата је стручна и у складу са подацима из најновије литературе. Закључци су адекватни, научно оправдани и логично произилазе из добијених резултата рада, што указује да кандидат добро познаје тематику дисертације.

Комисија позитивно оцењује начин приказа и тумачење резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

На основу претходно изложеног, Комисија сматра да је докторска дисертација кандидата Бојана Ђерчана урађена у складу са образложењем које је кандидат доставио приликом пријаве теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

Дисертација је урађена у складу са принципима савремених урбано-географских истраживања и садржи све елементе на основу којих би се рад могао поновити. Рад је написан концизно и разумљиво, и резултат је самосталног истраживања кандидата.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Приказане анализе објашњавају ток социјалногеографских процеса и структурних промена у систему насеља, подразумевајући при том временску и просторну димензију. У датом систему насеља, третираном као целина, могући су сви облици повратних дејстава и корелација вишеструког односа међузависности. Концепт примењен у овој докторској дисертацији, који се зазира на демографско-социјалним и просторно-функционалним односима, а поготово због укључивања мишљења локалног становништва, омогућава комплексно сагледавање, планирање и усмеравање укупних развојних процеса у датом простору и времену. Добијени резултати представљају добру научну подлогу свим државним надлежним институцијама и организацијама на локалном, регионалном и на националном нивоу, за доношење оперативних планова и дефинисање развојних стратегија у мрежи насеља. Вишеструке везе између насеља свих хијерархијских нивоа обезбеђују успешније коришћење постојећих потенцијала Срема, што може утицати на развој локалне заједнице у руралним просторима. Тиме би се побољшали услови живота и делимично умањили депопулациони трендови. Кандидат је користио устаљену методологију тестирану и прихваћену у међународној научној литератури, чиме је омогућено поређење добијених резултата са истим или сличним истраживањима у нашој земљи или другим државама.

Кандидат је показао знање и зрелост у постављању проблема истраживања, његовог самосталног истраживања, критичког разматрања добијених резултата и правилног доношења закључака на основу истих.

На основу наведеног, Комисија констатује да докторска дисертација кандидата Бојана Ђерчана представља оригиналан научни рад и пружа конкретан допринос науци.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Детаљним увидом Комисија није уочила недостатке који би, евентуално, утицали на резултате истраживања у току израде докторске дисертације.

X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
На основу вредновања докторске дисертације у целини, као и њених појединих делова, у позитивно оцењеним садржајним и методолошким аспектима спроведеног истраживања, Комисија предлаже Наставно-научном већу Природно-математичког факултета у Новом Саду да се докторска дисертација Бојана Ђерчана под насловом: „ Системи насеља у Срему “ прихвати и да се покрене поступак за њену јавну одбрану.

Датум: 04.11.2014.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Председник:

др Слободан Ђурчић, професор емеритус
Природно-математички факултет, Нови Сад

Ментор:

др Бранислав С. Ђурђев, редовни професор
Природно-математички факултет, Нови Сад

Члан:

др Милка Бубало-Живковић, ванредни професор
Природно-математички факултет, Нови Сад

Члан:

др Драгица Гатарич, доцент
Географски факултет, Београд